

УДК 347.77:35.083.8

JEL O340

DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2667.2023/223-2/9>

Ірина КОРНІЛОВА, канд. екон. наук, доц.

ORCID ID: 0000-0003-0715-5825

e-mail: irynakornilova@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Ірина ГОРБАСЬ, канд. екон. наук, доц.

ORCID ID: 0000-0002-1326-5572

e-mail: gorbas@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ В СИСТЕМІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: СУТНІСНИЙ КОНТЕКСТ

Вступ. В умовах становлення економіки знань, інтенсифікації інноваційного розвитку, посилення процесів глобалізації, активного поширення інформаційно-комунікаційних технологій підвищується значення комерційної таємниці як інструменту забезпечення конкурентних переваг організацій. Метою дослідження є сприяння комплексному розумінню комерційної таємниці для усвідомлення її місця в портфелі інтелектуальної власності сучасних компаній та прийняття ефективних рішень щодо її ефективного використання й відтворення. Об'єкт дослідження – розкриття сутності комерційної таємниці, з'ясування її змістовних характеристик та місця в системі інтелектуальної власності організацій.

Методи. Досягнення мети наукових розвідок спирається на використання широкого арсеналу методів: абстрагування, наукової дескрипції, теоретичного узагальнення, індукції й дедукції для обґрунтування значення, розкриття сутності комерційної таємниці, з'ясування її змістовних характеристик та співставлення з іншими категоріями; діалектичного поєднання загального та особливого для висвітлення ознак комерційної таємниці; декомпозиції, структурування для виділення видів комерційної таємниці, визначення напрямів їх систематизації.

Результати. Розглянуто представлені в літературі підходи щодо співставлення комерційної таємниці з конфіденційною інформацією, ноу-хау. Досліджено різноманітні тлумачення сутності комерційної таємниці, зокрема, в контексті її приналежності до системи інтелектуальної власності. Значну увагу приділено визначенню рис комерційної таємниці через призму діалектичного поєднання загального та особливого. Наведено загальні риси комерційної таємниці, обумовлені її первинною інформаційною природою; виділено специфічні риси як об'єкта інтелектуальної власності. Досліджено види комерційної таємниці, запропоновано вектори їх систематизації та конкретизації в практиці діяльності організацій.

Висновки. Стверджується приналежність комерційної таємниці до об'єктів права інтелектуальної власності; розглянуто право на комерційну таємницю як різновид прав інтелектуальної власності. Надається розширене тлумачення комерційної таємниці з урахуванням сукупності її рис та широкого спектра можливих видів як методологічний аспект формування практичних інструментів управління комерційною таємницею організацій.

Ключові слова: інтелектуальна власність, конфіденційна інформація, комерційна таємниця, режим комерційної таємниці.

Вступ

Актуальність дослідження. В умовах формування економіки знань інформація перетворюється на головну "валюту", на вирішальний, стратегічний ресурс економічного зростання, забезпечення конкурентоспроможності та досягнення цілей компаній, що посилює їхню увагу до формування ефективної системи управління інтелектуальною власністю. Посилення процесів глобалізації, інтеграції, кооперації у світовому інноваційному просторі; активне поширення інформаційно-комунікаційних технологій, збільшення масштабів міжнародного трансферу технологій та інноваційного аутсорсингу значною мірою обумовлюють новий сучасний тренд у практиці управління портфелем прав інтелектуальної власності компаній, а саме – підвищення значення комерційної таємниці. У процесі прийняття компаніями рішень щодо визначення способів привласнення результатів своєї інтелектуальної діяльності збільшується кількість випадків використання режиму комерційної таємниці.

За оцінками фахівців (Searle, 2021), зростання використання комерційної таємниці випереджає зростання патентів. Визнаючи значення патентного захисту, керівники підприємств під час розробки стратегії інтелектуальної власності вказують на використання інших інструментів, зокрема, комерційної таємниці, як більш важливих за патенти в контексті захисту та джерел конкурентних переваг (Contigiani, & Hsu, 2019). Для виробників США комерційні таємниці є критично важливою формою

інтелектуальної власності, вони становлять майже дві третини вартості інформаційного портфоліо компаній (Lamb-Hale, 2015). Зростання значення комерційної таємниці в забезпеченні мотивації компаній до здійснення інновацій, зменшенні ризикованості процесів комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності та підвищенні їхньої прибутковості посилюють увагу до вивчення теоретичних аспектів означеної проблематики.

Питання комерційної таємниці набувають все більшої популярності у працях вітчизняних та зарубіжних дослідників. Фахівцями (Chagoya, 2015; Contigiani, & Hsu, 2019; Cox, 2022; Durkin et al., 2021; European Union, 2016; Gagen, Ridgway, & Ge, 2023; Klein, 2020; Linton, 2016; Lippoldt, & Schultz, 2014; Rapacke, 2022; Searle, 2021; Simpson, 2005; Thomas, 2014; Wajzman, & García-Valero, 2017) представлено різні підходи до розуміння і трактування сутності комерційної таємниці, у т.ч. у контексті відкритих інновацій; питання правового підґрунтя захисту комерційної таємниці, його форм та впливу на економічний, інноваційний розвиток як на макrorівні, так і в контексті наслідків для конкретних інноваційних компаній, а також балансу інтересів суспільства і бізнесу. Певна увага приділяється оцінюванню рівня захисту комерційної таємниці, зокрема через відповідний індекс (Linton, 2016; Lippoldt, & Schultz, 2014). У дослідженнях (Chiu, & Jia Sheng, 2021; Crass et al., 2019; Linton, 2016; Thomas, 2014; Rapacke, 2022; Wajzman, & García-Valero, 2017) вивчається проблематика співставлення, взаємодії

патентного захисту та режиму комерційної таємниці в практиці комерційного використання результатів інтелектуальної діяльності. У вітчизняних публікаціях (Вергун, & Гулевська, 2022; Грабовська, & Белуга, 2016; Дмитренко, 2016; Колобов, & Колеснікова, 2016; Котляр, 2004; Митник, & Мороз, 2019; Редько, & Куніцька, 2021; Сітарчук, 2022; Ситницький, 2013) зосереджується увага на правових аспектах комерційної таємниці, її розумінні і зіставленні з конфіденційною інформацією / ноу-хау та захисту згідно з чинним законодавством України. Водночас потребує подальшого поглибленого дослідження питання сутності комерційної таємниці та її значення в практиці діяльності інноваційно орієнтованих організацій.

Метою та завданням дослідження є сприяння комплексному розумінню комерційної таємниці для усвідомлення її місця в портфелі інтелектуальної власності сучасних компаній та прийняття ефективних рішень щодо її ефективного використання й відтворення.

Об'єкт дослідження – розкриття сутності комерційної таємниці, з'ясування її змістовних характеристик та місця в системі інтелектуальної власності організації.

Методи

Методологічним фундаментом проведення дослідження є комплексний підхід для отримання цілісного бачення сутності комерційної таємниці. Досягнення мети наукових розвідок спирається на використання методів: абстрагування, наукової дескрипції, теоретичного узагальнення, індукції й дедукції – для обґрунтування значення, розкриття сутності комерційної таємниці, з'ясування змістовних характеристик, її співставлення з іншими категоріями; гіпотетико-логічного, діалектичного поєднання загального й особливого – для висвітлення ознак комерційної таємниці в контексті їх врахування під час прийняття управлінських рішень; декомпозиції, структурування – для виділення видів комерційної таємниці, визначення напрямів їхньої систематизації як вихідного інструментарію використання в практиці управління. Використання означених методів сприятиме розвитку концепту управління комерційною таємницею, поглибленню цілісного розуміння її сутності та змісту, формуванню бачення щодо розбудови механізмів ефективного використання в практичній діяльності.

Результати

Загальноприйнятою думкою вважається положення, згідно з яким патентування є "золотим стандартом" захисту результатів науково-технічної діяльності. Водночас дослідження, проведені в останні десятиліття, виявили, що комерційні таємниці є кращим інструментом, ніж всі інші види захисту інтелектуальної власності (Arundel, 2001; Cohen, Nelson, & Walsh, 2000; Crass et al, 2019; Klein, 2020; Linton, 2016; Rapacke, 2022; Searle, 2021). Зокрема, дані Національного центру наукової та інженерної статистики показують, що 51,7 % компаній, які фінансували або проводили дослідження та розробки, погодилися, що комерційна таємниця неоціненна для захисту їхнього бізнесу (Rapacke, 2022). В опитуваннях, проведених Комісією з міжнародної торгівлі США (USITC), американські багатонаціональні підприємства оцінили комерційну таємницю як форму інтелектуальної власності, яка є найважливішою для їхніх ділових операцій за кордоном (Linton, 2016). В Індії багатонаціональні підприємства повідомили, що комерційні таємниці "дуже важливі" для їхнього бізнесу частіше, ніж патенти в кожному з дев'яти досліджуваних секторів (Linton, 2016). У Китаї результати опитування показують, що багатонаціональні підприємства широко покладаються на комерційну таємницю в "майже всіх галузях промисловості" та

вважають захист комерційної таємниці своїм головним завданням, пов'язаним з ІВ (Linton, 2016; Klein, 2020). 70 % британських фірм, які розробляють інноваційні продукти та процеси, використовують комерційні таємниці для захисту цих інновацій (Hall et al., 2014; Searle, 2021).

Численні підтвердження зростання уваги до комерційної таємниці у світовій практиці управління інтелектуальною власністю зумовлюють поглиблення усвідомлення важливості цього поняття. Розуміння комерційної таємниці у фаховій літературі відрізняється розмаїттям підходів та тлумачень, що підтверджує складність і багатогранність її сутнісних характеристик. До комерційної таємниці доречно застосувати ґносеологічний контекст загального та часткового: вона розглядається як різновид конфіденційної інформації. Зокрема, у такому розрізі комерційна таємниця – це певний вид комерційно цінної конфіденційної інформації, яка дає власнику конкурентну перевагу; це підмножина конфіденційної інформації, яка може завдати серйозної шкоди в разі її неналежного розголошення (Сох, 2022; European Commission, n.d. a). Певним чином цей самий підхід діалектичного поєднання загального та часткового може бути використаний до зіставлення комерційної таємниці та ноу-хау. У літературі (Грабовська, & Белуга, 2016; Дідук, 2008; Котляр, 2004; Тверезенко, 2017) існує більш широке трактування сутності комерційної таємниці, ніж ноу-хау (за змістовним наповненням, формою існування тощо) на противагу іншим судженням (Дмитренко, 2016; Колосов, 2014; Кулініч, 2008; Носік, 2007) щодо тотожності цих категорій, або їхньої незалежності одна від одної, або часткового перетину за обсягом, або навпаки, трактування комерційної таємниці як різновиду ноу-хау чи розгляду її як способу захисту ноу-хау.

У процесі трактування комерційної таємниці у фахових публікаціях спостерігається неоднозначність поглядів щодо її місця в системі інтелектуальної власності. Грабовська, Белуга (2016) визначають, що поняття комерційної таємниці як виду інформації ширше, ніж поняття комерційної таємниці як одного з об'єктів права інтелектуальної власності; тільки певна частина інформації, що відповідає ознакам комерційної таємниці, за умови, якщо вона є результатом інтелектуальної, творчої діяльності людини, може розглядатися як об'єкт права інтелектуальної власності; право на комерційну таємницю – це суб'єктивне право, що охороняється не як порушене право на об'єкт права інтелектуальної власності, а як порушене суб'єктивне право, що захищається або законодавством про недобросовісну конкуренцію, або законодавством про безпідставне придбання майна їх порушником.

Водночас поширеним у науковій літературі є визнання приналежності комерційної таємниці до системи інтелектуальної власності. Зокрема, комерційну таємницю називають "іншим правом інтелектуальної власності", "четвертою ніжкою стільця інтелектуальної власності" поряд з патентами, торговельними марками і авторським правом. Право комерційної таємниці – це право інтелектуальної власності "зроби сам" (Linton, 2016), коли компанії з самого початку самостійно мають створювати внутрішню систему захисту від несанкціонованого використання без очікувань використання державних інструментів.

Комерційна таємниця розглядається дослідниками як:

- комерційно цінна конфіденційна інформація та ноу-хау, які компанії намагаються захистити від крадіжки (Lamb-Hale, 2015);

- певні відомості про діяльність підприємства, які зберігаються в таємниці; інформація, яка постає як п'ятий фактор виробництва, що приносить її власнику додаткову ренту (Державне підприємство "Український інститут інтелектуальної власності", б.д.);

- знання, які є секретними, цінними та належним чином захищеними (Searle, 2021).

Такий ракурс розуміння комерційної таємниці знайшов відображення в нормативних документах у світовій та національній практиках управління комерційною таємницею.

Значний внесок у розвиток теоретичного підґрунтя використання комерційної таємниці в міжнародному середовищі зроблений Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (BOIB), якою комерційна таємниця розглядається як права інтелектуальної власності на конфіденційну інформацію, яка може бути продана або ліцензована. При цьому, щоб інформація була кваліфікована як комерційна таємниця, вона повинна:

- мати комерційну цінність, оскільки є секретною;
- бути відомою лише обмеженому колу осіб;

- бути предметом розумних заходів, вжитих законним власником інформації, щоб зберегти її в таємниці, включаючи використання угод про конфіденційність для ділових партнерів і співробітників (WIPO, 2022).

Угода Світової організації торгівлі (COT) про торговельні аспекти інтелектуальної власності (Верховна Рада України, 1994) також визнає комерційну таємницю разом з іншими об'єктами інтелектуальної власності. Вона трактується як "нерозкрита інформація", і має відповідати трьом критеріям:

- 1) бути секретною в тому розумінні, що вона у цілому або в конкретному поєднанні та розташуванні її складових не є відомою або легко доступною для осіб, що належать до певного кола, які зазвичай мають справу з подібною інформацією;

- 2) мати комерційну цінність з огляду на її секретність;

- 3) у конкретних обставинах бути предметом розумних дій для збереження її секретності з боку особи, яка правомірно контролює цю інформацію.

Згідно з TRIPS у процесі виконання цих вимог фізичні та юридичні особи мають можливість перешкоджати тому, щоб інформація, яка правомірно перебуває під їхнім контролем, була без їхньої згоди розкрита, отримана або використана іншими особами у спосіб, що суперечить чесній комерційній практиці. При цьому TRIPS не визначає конкретного способу захисту комерційної таємниці. Передбачається, що країни-члени цієї організації мають окремі закони про комерційну таємницю або питання захисту комерційної таємниці представлені в інших законодавчих актах цих країн.

Хоча не всі країни-члени TRIPS прийняли національні визначення комерційної таємниці, водночас це поняття достатньо широко представлено в національних законодавствах. Зокрема, у США відповідно до Єдиного закону про комерційну таємницю (UTSA) комерційною таємницею є інформація, включаючи формули, схеми, компіляції, програми, пристрої, методи, способи або процеси, яка:

- має економічну цінність, дійсну чи потенційну, у результаті того, що вона не загальновідома особам за межами організації,

- є предметом зусиль, які є розумними за даних обставин, для збереження її секретності (Contigiani, Hsu, 2019).

На реалізацію цілей стандартизації національного законодавства в країнах ЄС проти незаконного придбання, розкриття та використання комерційної таємниці

був орієнтований розгляд та прийняття Директиви Європейського Парламенту та Ради "Про захист нерозкритих ноу-хау та ділової інформації (комерційної таємниці) від захисту нерозкритих ноу-хау та ділової інформації (комерційної таємниці) від їх незаконного набуття, використання та розголошення" (European Union, 2016).

Згідно з Директивою комерційна таємниця означає інформацію, яка відповідає таким вимогам:

- вона секретна в тому сенсі, що вона не загальновідома або легкодоступна для осіб у колах, які зазвичай мають справу з відповідним типом інформації, як тіло чи точна конфігурація та збірка його компонентів;

- має комерційну цінність, оскільки секретна;

- особа, яка на законних підставах контролює інформацію, вжила розумних заходів для збереження її в таємниці.

Незважаючи на спрямованість до гармонізації визначення комерційної таємниці в європейському економічному просторі відповідно до існуючих міжнародних стандартів, простежуються певні розбіжності з існуючими поглядами щодо того, чи вважати комерційною таємницею об'єкти інтелектуальної власності. На думку фахівців у коментарях до Директиви (European Commission, n.d. b) зазначається, що комерційна таємниця не розглядається як право інтелектуальної власності, оскільки носій комерційної таємниці не має виняткового права на її створення, він не може заборонити конкурентам копіювати та використовувати ті самі рішення. Отже, реверс-інжиніринг (процес виявлення технологічних принципів пристрою, об'єкта чи системи шляхом аналізу його структури, функцій та роботи) є цілком законним. Таким чином, комерційна таємниця захищається законом лише у випадках, коли хтось отримав конфіденційну інформацію незаконним шляхом (напр., шляхом шпигунства, крадіжки чи хабарництва). Комерційна таємниця трактується як доповнення або альтернатива правам інтелектуальної власності, зокрема, завдяки широкому використанню у творчому процесі на етапах розробки нововведень, до процесів оформлення прав інтелектуальної власності, що веде до інновацій та створення прав інтелектуальної власності. Також вважається, що комерційна таємниця використовується щодо комерційно цінної інформації, для якої немає захисту прав інтелектуальної власності, але для якої все ж потрібні інвестиції та дослідження.

У законодавстві України комерційна таємниця вважається об'єктом права інтелектуальної власності. Згідно зі ст. 420 Цивільного кодексу України (Верховна Рада України, 2003), комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності – це інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі та сукупності її складових є невідомою та не легкодоступна для осіб, які зазвичай мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних існуючим обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. Таким чином, комерційна таємниця, інтегрована в систему інтелектуальної власності, стосується її об'єктів, і права на комерційну таємницю є різновидом прав інтелектуальної власності.

У контексті ефективного управління комерційною таємницею необхідне чітке розуміння економіко-правових засад реалізації її комерційного потенціалу. Ідеться про визначення майнових прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю. До них належать (Верховна Рада України, 2003): право на використання комерційної таємниці; виключне право дозволяти використання комер-

ційної таємниці; виключне право перешкоджати неправомірному розголошенню, збиранню або використанню комерційної таємниці; інші майнові права інтелектуальної власності, встановлені законом. Останнім, зокрема, можна вважати право розкрити комерційну таємницю.

Важливим аспектом розуміння комерційної таємниці є виділення притаманних їй рис, що має значення у процесі прийняття управлінських рішень щодо її ефективного використання. Первинною формою існування комерційної таємниці є інформація, що визначає притаманні останній вихідні загальні ознаки, а саме (Базилевич, 2008; Корнілова, & Оліх, 2021): нематеріальний характер, самостійність щодо носія; багатоманітність форм втілення; суб'єктивний характер; невідчужуваність від носія, невичерпність, можливість багаторазового використання; відсутність фізичному зносу, можливість морального старіння; непридатність традиційних вартісних оцінок; здатність до збереження, нарощування, самозростання в процесі споживання; широкі можливості поширення і тиражування, просторова необмеженість; обов'язковість взаємодії виробника і споживача інформації в процесі її передачі; унікальність, індивідуальний характер створення; селективність, вибірковість інформації, її користь і спроможність сприйняття певним споживачем.

У процесі діалектичного поєднання загального й особливого, окрім вищезначених рис виникає, потреба виділення специфічних особливостей комерційної таємниці. На основі узагальнення та подальшого розвитку поглядів дослідників (Котляр, 2004; Ситницький, 2013; European Union, 2016; Linton, 2016; Lippoldt, & Schultz, 2014; Searle, 2021) в означеній площині пропонується під час розробки та реалізації стратегії комерційної таємниці враховувати такі специфічні ознаки комерційної таємниці:

- у розмаїтті форм представлення головним є зміст інформації, яка розглядається як комерційна таємниця;
- універсальність: під комерційну таємницю можуть підпадати різноманітні види комерційно цінної інформації, не тільки науково-технічного, але й іншого характеру. Головне – це наявність потенціалу комерційної цінності як джерела отримання доходу, сукупності ефектів. Комерційна таємниця має широку сферу охоплення і підтримує екосистему інновацій, захищаючи процеси, продукти, ринкові та організаційні інновації, а також забезпечуючи основне доповнення і підтримку для іншої інтелектуальної власності;
- охоплення інформації, до якої неможливо, складно або недоречно застосовувати традиційний формат оформлення прав інтелектуальної власності, набуття охоронних документів;
- гнучкість використання, оскільки не потребує модифікацій для охоплення додаткових інновацій і спирається на власний розроблений режим захисту;
- від інформації, що становить комерційну таємницю, не вимагається, щоб вона являла собою обов'язково результат творчої діяльності. Із посиленням інтенсифікації інноваційного розвитку в умовах становлення економіки значення творчої складової комерційної таємниці буде тільки посилюватися;
- відсутність загальновідомості в контексті того, що однією і тією ж інформацією одночасно володіє обмежене коло осіб;
- визнання ймовірності незалежного створення аналогічної інформації, що становить комерційну таємницю, різними особами в межах власної інтелектуальної діяльності (чесним шляхом). Наприклад, у США дозволено незалежне відкриття, зворотний інжиніринг та інші чесні практики, які вважаються критично важливими для інновацій. В ЄС згідно з Директивою ЄС (European

Union, 2016) законним є отримання комерційної таємниці у використанні таких способів: самостійного відкриття або створення; спостереження, дослідження, розбирання або випробування продукту чи об'єкта, який став доступним для громадськості чи законно перебуває у володінні набувача інформації, який вільний від будь-яких законних обов'язків щодо обмеження отримання комерційної таємниці; здійснення права працівників або їхніх працівників на інформацію та консультації відповідно до нормативних документів; у будь-якій іншій чесній комерційній практиці;

- відсутність загальнодоступності, вільного доступу до інформації на законній підставі (із створенням режиму захисту комерційної таємниці, у т.ч. зобов'язаннями осіб, допущених до таємниці, її не розголошувати), наявність у відповідних осіб фактичної монополії на інформацію, що становить комерційну таємницю;

- відсутність спеціальних попередніх процедур щодо перевірки набуття умов охороноспроможності комерційної таємниці, права на комерційну таємницю не володіють абсолютним характером захисту. Перевірка здійснюється за фактом порушення прав інтелектуальної власності на комерційну таємницю. У контексті далекоглядності бажано фіксувати відповідну інформацію на матеріальному носії для її ідентифікації (у т.ч. для використання як засобу доведення під час вирішення суперечок) та дотримуватися всіх вимог щодо забезпечення прав інтелектуальної власності;

- спроможність до кругообігу (оборотоспроможність), яка напряду пов'язана з наявністю та рівнем комерційної цінності інформації, яка зберігається як комерційна таємниця. Тут ідеться про можливості реалізувати комерційний потенціал відповідної інформації через канали передачі майнових прав на її використання;

- необмеженість терміну чинності майнових прав на комерційну таємницю чітко визначеними строками. Інформація може зберігатися як комерційна таємниця, поки залишається джерелом отримання доходу і забезпечення конкурентних переваг тощо.

Прийняття управлінських рішень щодо комерційної таємниці також має спиратися на чітке розуміння того, що може нею вважатися. У матеріалах BOIB (WIPO, 2022) комерційна таємниця охоплює як технічну інформацію (напр., інформація про виробничі процеси, дані фармацевтичних випробувань, проекти та креслення комп'ютерних програм), так і комерційну інформацію (напр., методи поширення, список постачальників і клієнтів, а також рекламні стратегії). Під захист комерційної таємниці підпадають фінансова інформація, формули, рецепти та вихідні коди. Також комерційна таємниця може складатися з комбінації елементів, кожен з яких сам по собі загальнодоступний, але ця комбінація, яка зберігається в секреті, забезпечує конкурентну перевагу.

Згідно зі ст. 36 Господарського Кодексу України (Верховна Рада України, 2023) комерційною таємницею можуть бути визнані відомості, пов'язані з виробництвом, технологією, управлінням, фінансовою та іншою діяльністю суб'єкта господарювання, що не є державною таємницею, розголошення яких може завдати шкоди інтересам суб'єкта господарювання.

У фаховій літературі представлені різні тлумачення видів комерційної таємниці. Зокрема, дослідники вважають, що комерційна таємниця може:

- виступати в різних формах, включаючи формулу, зразок, компіляцію, програму, пристрій, метод, спосіб, техніку, процес чи алгоритм;

- охоплювати три широкі категорії інформації: технічну інформацію (яка стосується таких питань, як

промислові процеси, креслення, формули тощо); конфіденційну комерційну інформацію (зазвичай має списки клієнтів (за умови, що вони містять дійсно непублічну інформацію), фінансову інформацію, бізнес-плани та подібні види непублічної інформації про функціонування бізнесу) та ноу-хау (містить інформацію про методи, кроки та процеси для досягнення ефективних результатів) (Lippoldt, & Schultz, 2014);

- містити комерційну інформацію (про особливості, деталі комерційної діяльності, ділові зв'язки, постачальників, закупівлі, очікуваний прибуток, методики ціноутворення); секрети виробництва (ноу-хау); організаційно-управлінську інформацію (про структури і методи управління, зміст і розподіл обов'язків, види взаємовідносин, плани розвитку, кадрове забезпечення, систему контролю тощо) (Тверезенко, 2017);

- складатися зі списків клієнтів та постачальників, бізнес-методів, стратегії, інформації про витрати і ціни; чи бути технічною за своєю природою (напр., креслення, дизайн, прототипи, виробничі процеси, винаходи, що не підлягають патентуванню або не запатентовані, ноу-хау, формули або рецепти, генетичні матеріали тощо). При цьому інформація, захищена комерційною таємницею, може бути стратегічною на десятиліття (напр., рецепт або хімічна сполука) або оперативною (напр., результати маркетингового дослідження, запропонована на торгах ціна; назва, ціна та дата виходу на ринок нового продукту тощо) (Wajzman, García-Valero, 2017).

Уточнення видів комерційної таємниці можна здійснювати, зважаючи на комбінацію чинників внутрішнього й зовнішнього середовища конкретної організації. Як вектори систематизації інформації, яка буде зберігатися як комерційна таємниця, можна запропонувати різні параметри, зокрема: інформацію про концепцію та практику управління; стратегічні перспективи і планування; організування; виробництво; фінансове, кадрове, транспортне забезпечення; безпеку; контрактну і переговорну практику; тенденції ринку; партнерів; ціноутворення; участь в організованих формах торгівлі, науково-дослідну, інноваційну діяльність; техніку і технології тощо. Конкретний набір параметрів систематизації комерційної таємниці бажано визначати за принципом доцільності, урахуовуючи специфіку інноваційної діяльності організації, її конкурентні позиції в динаміці. У процесі управління необхідно зважати на існуючі обмеження щодо приналежності інформації до комерційної таємниці згідно з Постановою Кабінету Міністрів України "Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці" (Кабінет Міністрів України, 1993). Ці обмеження потребують внесення суттєвих організаційних коректив у механізми захисту комерційної таємниці на підприємствах, у т.ч. у процесі розбудови взаємовідносин з уповноваженими органами, які отримують доступ до конфіденційної інформації.

Отже, комерційна таємниця – це різновид конфіденційної інформації, яка належить до науково-дослідної, інноваційної, організаційної, управлінської, виробничої, фінансової, торговельної та іншої діяльності організації, має вартість, володіє комерційною цінністю, надає її власнику конкурентні переваги, не є загальнодоступною, виступає об'єктом розумних зусиль захисту від несанкціонованого використання, оскільки її розголошення може призвести до несприятливих наслідків для організації.

Дискусія і висновки

В умовах посилення вектора на глобалізацію, інтенсифікацію інноваційного розвитку, на набуття ознак економіки знань комерційна таємниця перетворюється на невід'ємну складову портфеля інтелектуальної власності сучасних організацій, на своєрідну валюту економіки

знань, яка забезпечує потужні конкурентні переваги. Підвищується значення формування ефективних механізмів управління комерційною таємницею для максимізації сукупності ефектів від її використання.

Дослідження підходів до розуміння комерційної таємниці підтверджує розмаїття існуючих трактувань, що є відображенням складності та багатоаспектності цієї категорії, зокрема в контексті її зіставлення з конфіденційною інформацією та ноу-хау, приналежність комерційної таємниці до об'єктів інтелектуальної власності. Відповідно до авторської позиції комерційна таємниця як різновид конфіденційної інформації містить своєю складовою комерційна таємниця, має науково-технічний характер, водночас вона охоплює широкий пласт маркетингових та організаційних інновацій, які забезпечують конкурентні переваги на ринку в процесі створення відповідного режиму захисту від несанкціонованого доступу з боку третіх осіб. Отже, комерційна таємниця належить до об'єктів права інтелектуальної власності, а права на комерційну таємницю є різновидом прав інтелектуальної власності. Сукупність майнових прав на комерційну таємницю визначає широкі перспективи її комерційного використання, які реалізуються для забезпечення ефективності відповідних управлінських рішень з урахуванням загальних та специфічних рис комерційної таємниці, можливого спектра її видів у практичній діяльності конкретних організацій.

Актуальним залишається проведення досліджень управлінських аспектів означеної проблематики. Зокрема, перспективним напрямом подальших розвідок вважається висвітлення суттєвих аспектів управління комерційною таємницею, розкриття його змісту і складових; виділення суб'єктів, механізму їхньої взаємодії для забезпечення оптимальної реалізації комерційного потенціалу означеного об'єкта інтелектуальної власності. Практичний наголос має вивчення питань розробки стратегії комерційної таємниці, особливо в контексті сучасних світових трендів щодо посилення уваги до захисту комерційної таємниці; взаємодії, взаємодоповненості права комерційної таємниці з іншими правами інтелектуальної власності.

Внесок авторів: Ірина Корнілова – концептуалізація, формальний аналіз, написання – оригінальна чернетка; Ірина Горбась – концептуалізація, написання – перегляд і редагування.

Список використаних джерел

- Базилевич, В.Д. (2008). *Інтелектуальна власність*. Знання.
- Вергун, Я., & Гулевська, Д. (2022, 28 вересня). Комерційна таємниця: інструменти захисту та відповідальність за розголошення. *Ліга: Закон Бізнес*. <https://www.legalalliance.com.ua/publikacii/kommerciijna-taemnica-instrumenti-zahistu-ta-vidpovidalnist-za-rozgholosennja/>
- Верховна Рада України (1994). *Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності*. (Документ 981_018, редакція від 06.12.2005). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text
- Верховна Рада України. (2003). *Цивільний кодекс України*. (Документ 435-IV, редакція від 03.09.2023). <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
- Верховна Рада України. (2023). *Господарський процесуальний кодекс України*. (Документ 1798-XII, редакція від 07.09.2023). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
- Грабовська, Г.М., & Бєлуґа, Ю.М. (2016). "Ноу-хау" та "комерційна таємниця": співвідношення понять. *Порівняльно-аналітичне право*, 1, 98–100.
- Державне підприємство "Український інститут інтелектуальної власності" (б.д.). *Патент або комерційна таємниця? Переваги та недоліки*. <http://iii.ua/uk/patent-abo-kommerciyna-taemnica-perevagi-ta-ndoliki>
- Дідук, А.Г. (2008). *Правовий режим конфіденційної інформації: цивільно-правовий аспект* [Неопубл. кандидатська дисертація]. Харківський національний університет внутрішніх справ.
- Дмитренко, В.В. (2016). Що ж таке "ноу-хау"? XVI Всеукраїнська науково-практична конференція "Проблеми підготовки фахівців з інтелектуальної власності, інформаційно-аналітичної та інноваційної діяльності в Україні". <https://www.viconsult.com.ua/publikatsii/shcho-zh-take-nou-khau/>

- Кабінет Міністрів України. (1993). *Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці* (Постанова № 611 від 09.08.1993). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF#Text>
- Колобов, Л., & Колеснікова, І. (2016). Комерційна таємниця та питання захисту комерційної таємниці. *Підприємництво, господарство і право*, 5, 8–13.
- Колосов, О.Є. (2014). Види ноу-хау та форми їх ідентифікації. *Інтелектуальна власність в Україні*, 1, 27–33.
- Корнілова, І.М., & Оліх, Л.А. (2021). *Управління інтелектуальною власністю*. ТВОРИ, 2021.
- Котляр, Д. (2004, 13 травня). *Комерційна таємниця: правова природа та підходи до регулювання*. Лабораторія законодавчих ініціатив. <https://parlament.org.ua/2004/05/13/komertsijna-tayemnitsya-pravova-priroda/>
- Кулініч, О.О. (2008). *Загальні положення про інформацію з обмеженим доступом у цивільному праві*. Видавництво "Букаєв ВВ".
- Митник, А., & Мороз, І. (2019). Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності. *Підприємництво, господарство і право*, 12, 42–46. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2019.12.08>
- Носік, Ю.В. (2007). Права на комерційну таємницю в Україні. КНТ. С. 62–64.
- Редько, К.Ю., & Куніцька, З.Е. (2021). Комерційна таємниця: особливості та проблеми нормативно-правового забезпечення в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*, 5. <http://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.5.34>
- Ситницький, М.В. (2013). Характерні ознаки комерційної таємниці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія "Право"*, 23, Ч. 1, Т. 1, 262–266. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/6693>
- Сітарчук, О. (2022). *Комерційна таємниця VS конфіденційна інформація*. B2B Consult. <https://b2bconsult.ua/consultation/40085>
- Тверезенко, О. (2017, 21 липня). *Комерційна таємниця*. Slideshare. <https://www.slideshare.net/Comedianua/ss-78129920>
- Arundel, A. (2001). The relative effectiveness of patents and secrecy for appropriation. *Research Policy*, 30(4), 611–624. [https://doi.org/10.1016/S0048-7333\(00\)00100-1](https://doi.org/10.1016/S0048-7333(00)00100-1)
- Chagoya, H. (2015). Trade secrets: risk management in an open-innovation environment. <https://www.iam-media.com/global-guide/iam-yearbook/2016/article/trade-secrets-risk-management-in-open-innovation-environment>
- Chiu, A., & Jia Sheng, L. (2021). Patents and Trade Secrets: A Dual Strategy for Business Growth. https://iposinternational.com/resources/articles/patents-and-trade-secrets-a-dual-strategy-for-business-growth_168
- Ciuriak, D., & Ptashkina, M. (2021, May). Quantifying Trade Secret Theft: Policy Implications. *Centre for International Governance Innovation*, № 253. <https://www.cigionline.org/static/documents/documents/no.253.pdf>
- Cohen, W., Nelson, R., & Walsh, J. (2000). Protecting their Intellectual Assets: Appropriability conditions and why firm patent and why they do not in the American manufacturing sector. *NBER Working Paper*, 7552.
- Contigiani, A., & Hsu, D.H. (2019). How Trade Secrets Hurt Innovation. *Harvard Business Review*. <https://hbr.org/2019/01/how-trade-secrets-hurt-innovation>
- Cox, R. (2022). Confidential Information and Trade Secrets – What are they and how can they be protected? <https://www.clydeco.com/en/insights/2022/03/confidential-information-and-trade-secrets-what-ar>
- Crass, D., Valero, F.G., Pitton, F., & Rammer, C. (2019). Protecting Innovation Through Patents and Trade Secrets: Evidence for Firms with a Single Innovation. *International Journal of the Economics of Business*, 26(1), 117–156. <https://doi.org/10.1080/13571516.2019.1553291>
- Durkin, A., Sta, P.A.M., Willmore, B., & Kapczynski, A. (2021 Jun.). Addressing the Risks That Trade Secret Protections Pose for Health and Rights. *National Library of Medicine*, 23(1), 129–144. www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8233014/
- European Commission. (n.d. a). FAQ: Protection against the unlawful acquisition of undisclosed know-how and business information (trade secrets). https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/intellectual-property/trade-secrets/faq-protection-against-unlawful-acquisition-undisclosed-know-how-and-business-information-trade_en
- European Commission. (n.d. b). Trade Secrets. https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/intellectual-property/trade-secrets_en#modal
- European Union. (2016). Directive 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets) against their unlawful acquisition, use and disclosure (Text with EEA relevance). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016L0943>
- Gagen, J., Ridgway, M., & Ge, J. (2023, Jan. 9). *The key to unlocking a successful trade secrets strategy*. World Intellectual Property Review. <https://www.worldipreview.com/contributed-article/the-key-to-unlocking-a-successful-trade-secrets-strategy>
- Hall, B., Helmers, C., Rogers, M., & Sena, V. (2014). The choice between formal and informal intellectual property: a review. *Journal of Economic Literature*, 52(2), 375–423.
- Klein, M.A. (2020). Trade Secret Protection in a Developing Economy. *Munich Personal RePEc Archive*, 103360. <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/id/eprint/103360>
- Lamb-Hale, N.Y. (2015). It's Time to Protect the 'Secret' to America's Success. <https://www.ge.com/news/taxonomy/term/3329>
- Linton, K. (2016, Sept.). The Importance of Trade Secrets: New Directions in International Trade Policy Making and Empirical Research. *Journal of International Commerce and Economics*. https://www.usitc.gov/publications/332/journals/katherine_linton_importance_of_trade_secrets_0_0.pdf
- Lippoldt, D.C., & Schultz, M.F. (2014). Trade Secrets, Innovation and the WTO. E15Initiative. Geneva: *International Centre for Trade and Sustainable Development (ICTSD) and World Economic Forum*. <https://fordhaminstitute.com/wp-content/uploads/2015/08/10B-2-Schultz-Mark.pdf>
- Rapacke, A. (2022). 5 Examples of Trade Secrets and How They Fit into Your Intellectual Property Strategy. <https://arapackelaw.com/intellectual-property/examples-of-trade-secrets/>
- Searle, N. (2021). The economic and innovation impacts of trade secrets. *Intellectual Property Office*. <https://www.gov.uk/government/publications/economic-and-innovation-impacts-of-trade-secrets/the-economic-and-innovation-impacts-of-trade-secrets>
- Simpson, M.P. (2005). The Future of Innovation: Trade Secrets, Property Rights, and Protectionism – an Age-Old Tale. *Brooklyn Law Review*, 70(3). <https://brooklynworks.brooklaw.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1434&context=blr>
- Thomas, J.R. (2014). The Role of Trade Secrets in Innovation Policy. *Congressional Research Service Report*, 7-5700. <https://sgp.fas.org/crs/secrecy/R41391.pdf>
- Wajzman, N., & Garcia-Valero, F. (2017). *Protecting Innovation Through Trade Secrets and Patents: Determinants for European Union Firms*. European Observatory on Infringements of Intellectual Property Rights. https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/Trade%20Secrets%20Report_en.pdf
- WIPO. (2022). Trade Secrets. <https://www.wipo.int/tradesecrets/en/>

References

- Arundel, A. (2001). The relative effectiveness of patents and secrecy for appropriation. *Research Policy*, 30(4), 611–624. [https://doi.org/10.1016/S0048-7333\(00\)00100-1](https://doi.org/10.1016/S0048-7333(00)00100-1)
- Bazylevych, V.D. (2008). *Intellectual Property*. Znanian [in Ukrainian].
- Chagoya, H. (2015). Trade secrets: risk management in an open-innovation environment. <https://www.iam-media.com/global-guide/iam-yearbook/2016/article/trade-secrets-risk-management-in-open-innovation-environment>
- Chiu, A., & Jia Sheng, L. (2021). Patents and Trade Secrets: A Dual Strategy for Business Growth. https://iposinternational.com/resources/articles/patents-and-trade-secrets-a-dual-strategy-for-business-growth_168
- Ciuriak, D., & Ptashkina, M. (2021, May). Quantifying Trade Secret Theft: Policy Implications. *Centre for International Governance Innovation*, № 253. <https://www.cigionline.org/static/documents/documents/no.253.pdf>
- Cohen, W., Nelson, R., & Walsh, J. (2000). Protecting their Intellectual Assets: Appropriability conditions and why firm patent and why they do not in the American manufacturing sector. *NBER Working Paper*, 7552.
- Contigiani, A., & Hsu, D.H. (2019). How Trade Secrets Hurt Innovation. *Harvard Business Review*. <https://hbr.org/2019/01/how-trade-secrets-hurt-innovation>
- Cox, R. (2022). Confidential Information and Trade Secrets – What are they and how can they be protected? <https://www.clydeco.com/en/insights/2022/03/confidential-information-and-trade-secrets-what-ar>
- Crass, D., Valero, F.G., Pitton, F., & Rammer, C. (2019). Protecting Innovation Through Patents and Trade Secrets: Evidence for Firms with a Single Innovation. *International Journal of the Economics of Business*, 26(1), 117–156. <https://doi.org/10.1080/13571516.2019.1553291>
- State enterprise "Ukrainian Institute of Intellectual Property" (n.d.). *Patent or trade secret? Advantages and disadvantages*. <http://iii.ua/uk/patent-abo-kommerciyna-tayemnicya-perevagi-ta-nedoliki> [in Ukrainian].
- Diduk, A.H. (2008). *Legal regime of confidential information: civil law aspect* [Unpublished. PhD thesis]. Kharkiv National University of Internal Affairs [in Ukrainian].
- Dmytrenko, V.V. (2016). What is "know-how"? XVI All-Ukrainian scientific and practical conference "Problems of training specialists in intellectual property, information-analytical and innovative activities in Ukraine". <https://www.viconsult.com.ua/publikatsii/shcho-zh-take-nou-khau/> [in Ukrainian].
- Durkin, A., Sta, P.A.M., Willmore, B., & Kapczynski, A. (2021, Jun.). Addressing the Risks That Trade Secret Protections Pose for Health and Rights. *National Library of Medicine*, 23(1), 129–144. www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8233014/
- European Commission. (n.d. a). FAQ: Protection against the unlawful acquisition of undisclosed know-how and business information (trade secrets). https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/intellectual-property/trade-secrets/faq-protection-against-unlawful-acquisition-undisclosed-know-how-and-business-information-trade_en
- European Commission. (n.d. b). Trade Secrets. https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/strategy/intellectual-property/trade-secrets_en#modal
- European Union. (2016). Directive 2016/943 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of undisclosed know-how and business information (trade secrets) against their unlawful acquisition, use and disclosure (Text with EEA relevance). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32016L0943>
- Gagen, J., Ridgway, M., & Ge, J. (2023, Jan. 9). *The key to unlocking a successful trade secrets strategy*. World Intellectual Property Review. <https://www.worldipreview.com/contributed-article/the-key-to-unlocking-a-successful-trade-secrets-strategy>
- Hall, B., Helmers, C., Rogers, M., & Sena, V. (2014). The choice between formal and informal intellectual property: a review. *Journal of Economic Literature*, 52(2), 375–423.

Hrabovska, H.M., & Beluha, Yu.M. (2016). "Know-how" and "trade secret": relationship of concepts. *Porivnialno-analitychne pravo*, 1, 98–100 [in Ukrainian].

Cabinet of Ministers of Ukraine. (1993). *About the list of information that does not constitute a commercial secret* (Decree No. 611 dated 09.08.1993) [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-%D0%BF#Text>

Klein, M.A. (2020). Trade Secret Protection in a Developing Economy. *Munich Personal RePEc Archive*, 103360. <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/id/eprint/103360>

Kolobov, L., & Kolesnikova, I. (2016). Commercial secrets and issues of protection of commercial secrets. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 5, 8–13 [in Ukrainian].

Kolosov, O.Ie. (2014). Types of know-how and forms of their identification. *Intelektualna vlasnist v Ukraini*, 1, 27–33 [in Ukrainian].

Kornilova, I.M., & Olkh, L.A. (2021). *Management of intellectual property*. TVORY [in Ukrainian].

Kotliar, D. (2004, May 13). *Trade secret: legal nature and approaches to regulation*. Laboratoriia zakonodavchikh initsyativ [in Ukrainian]. <https://parlament.org.ua/2004/05/13/komertsijna-tayemnistya-pravova-priroda/>

Kulinich, O.O. (2008). *General provisions on information with limited access in civil law*. Publishing house "Bukaiev VV" [in Ukrainian].

Lamb-Hale, N.Y. (2015). It's Time to Protect the 'Secret' to America's Success. <https://www.ge.com/news/taxonomy/term/3329>

Linton, K. (2016). The Importance of Trade Secrets: New Directions in International Trade Policy Making and Empirical Research. *Journal of International Commerce and Economics*, September. https://www.usitc.gov/publications/332/journals/katherine_linton_importance_of_trade_secrets_0_0.pdf

Lippoldt, D.C., & Schultz, M.F. (2014). Trade Secrets, Innovation and the WTO. E15Initiative. Geneva: *International Centre for Trade and Sustainable Development (ICTSD) and World Economic Forum*. <https://fordhaminstitute.com/wp-content/uploads/2015/08/10B-2-Schultz-Mark.pdf>

Mytnyk, A., & Moroz, I. (2019). Commercial secret as an object of intellectual property law. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*, 12, 42–46 [in Ukrainian].

Nosik, Yu.V. (2007). *Trade secret rights in Ukraine*. KNT. p. 62–64 [in Ukrainian].

Rapacke, A. (2022). 5 Examples of Trade Secrets and How They Fit into Your Intellectual Property Strategy. <https://arapackelaw.com/intellectual-property/examples-of-trade-secrets/>

Redko, K.Yu., & Kunitska, Z.E. (2021). Commercial secrecy: peculiarities and problems of regulatory and legal support in Ukraine. *Derzhavne*

upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, 5 [in Ukrainian]. <http://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.5.34>

Sytynskyi, M.V. (2013). Characteristic signs of a commercial secret. *Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University: Series "Law"*, 23, Ch. 1, T. 1, 262–266 [in Ukrainian]. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/6693>

Sitarchuk, O. (2022). *Trade secret VS confidential information*. B2B Consult. <https://b2bconsult.ua/consultation/40085> [in Ukrainian].

Searle, N. (2021). The economic and innovation impacts of trade secrets. *Intellectual Property Office*. <https://www.gov.uk/government/publications/economic-and-innovation-impacts-of-trade-secrets/the-economic-and-innovation-impacts-of-trade-secrets>

Simpson, M.P. (2005). The Future of Innovation: Trade Secrets, Property Rights, and Protectionism – an Age-Old Tale. *Brooklyn Law Review*, 70(3). <https://brooklynworks.brooklaw.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1434&context=blr>

Thomas, J.R. (2014). The Role of Trade Secrets in Innovation Policy. *Congressional Research Service Report*, 7-5700. <https://sgp.fas.org/crs/secrecy/R41391.pdf>

Tverezhenko, O. (2017, Jul., 21). *A trade secret*. Slideshare. <https://www.slideshare.net/Comedianua/ss-78129920> [in Ukrainian].

Verhun, Ya., & Hulevska, D. (2022, September 28). Trade secrets: protection tools and liability for disclosure. *Liga: Zakon Biznes* [in Ukrainian]. <https://www.legalalliance.com.ua/publikacii/komercijna-tayemnica-instrumenti-zahistu-ta-vidpovidalnist-za-rozgosloshennia/>

Verkhovna Rada of Ukraine. (1994). *Agreement on trade aspects of intellectual property rights*. (Document 981_018, edition dated 06.12.2005) [in Ukrainian]. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text

Verkhovna Rada of Ukraine. (2003). *The Civil Code of Ukraine*. (Document 435-IV, edition dated 09.03.2023) [in Ukrainian]. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Verkhovna Rada of Ukraine. (2023). *Economic procedural code of Ukraine*. (Document 1798-XII, edition dated 09.07.2023) [in Ukrainian]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>

Wajzman, N., & García-Valero, F. (2017). *Protecting Innovation Through Trade Secrets and Patents: Determinants for European Union Firms*. European Observatory on Infringements of Intellectual Property Rights. https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/Trade%20Secrets%20Report_en.pdf

WIPO. (2022). Trade Secrets. <https://www.wipo.int/tradesecrets/en/>

Отримано редакцію журналу / Received: 01.10.23
Прорецензовано / Revised: 25.10.23
Схвалено до друку / Accepted: 06.11.23

Iryna KORNILOVA, PhD (Econ.), Assoc. Prof.
ORCID ID: 0000-0003-0715-5825
e-mail: irynakornilova@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Iryna HORBAS, PhD (Econ.), Assoc. Prof.
ORCID ID: 0000-0002-1326-5572
e-mail: gorbass@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

COMMERCIAL SECRET IN INTELLECTUAL PROPERTY SYSTEM: SUBSTANTIVE CONTEXT

Background. In the conditions of the formation of the knowledge economy, the intensification of innovative development, the strengthening of globalization processes, and the active spread of information and communication technologies, the importance of commercial secrets as a tool for ensuring the competitive advantages of organizations increases. The purpose of the study is to promote a comprehensive understanding of commercial secrets to understand their place in the intellectual property portfolio of modern companies and to make effective decisions regarding their effective use and reproduction. The object of research. The article is devoted to revealing the essence of a commercial secret, clarifying its meaningful characteristics and place in the organization's intellectual property system.

Methods. Achieving the goal of scientific research relies on the use of a wide arsenal of methods: abstraction, scientific description, theoretical generalization, induction, and deduction to substantiate the meaning, reveal the essence of a commercial secret, clarify its meaningful characteristics, and compare it with other categories; a dialectical combination of the general and the special to highlight the signs of a commercial secret; decomposition, structuring for the selection of types of commercial secrets, determination of directions for their systematization.

Results. Approaches to comparing commercial secrets with confidential information and know-how are presented in the literature. Various interpretations of the essence of a commercial secret have been studied, in particular, in the context of its belonging to the intellectual property system. Considerable attention is paid to defining the features of a commercial secret through the lens of a dialectical combination of the general and the special. The general features of a commercial secret due to its primary informational nature are given; specific features as an object of intellectual property are highlighted. The types of commercial secrets were studied, and the vectors of their systematization and concretization in the practice of organizations were proposed.

Conclusions. It is asserted that commercial secrets are classified as objects of intellectual property rights; considered the right to commercial secrecy as a type of intellectual property rights. An extended interpretation of the commercial secret is given, taking into account the totality of its features and a wide range of possible types as a methodological aspect of the formation of practical tools for the management of commercial secrets of organizations.

Keywords: intellectual property, confidential information, commercial secret, commercial secret regime.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; або в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.